

Protokół SSL/TLS

Patryk Czarnik

Bezpieczeństwo sieci komputerowych – MSUI 2009/10

Algorytmy wymiany klucza – motywacja

- ▶ Kryptografia symetryczna efektywna
- ▶ Ale wymagana znajomość tajnego klucza przez obie strony
- ▶ W internecie trudno zapewnić bezpieczny kanał dystrybucji klucza
- ▶ Zamiast tego kryptograficzny algorytm wymiany klucza

Ustalona może zostać tylko mała porcja tajnych danych, która dopiero potem posłuży obu stronom do wygenerowania dłuższego klucza (w oparciu o losowe, ale nie tajne dane oraz bezpieczne funkcje haszujące).

Algorytm Diffiego-Hellmana – wstęp

- ▶ Pozwala dwóm stronom na ustalenie tajnego klucza w niezabezpieczonej sieci.
- ▶ Nie wymaga znajomości żadnych tajnych informacji ani obecności zaufanej „trzeciej strony”.
- ▶ Autorzy: W. Diffie i M. Hellman, w oparciu o wcześniejsze badania R. Merkle
  - ▶ M. J. Williamson niezależnie (wcześniej) odkrył tę samą metodę, ale jego odkrycie pozostało tajne.
- ▶ Wersja podstawowa oraz rozszerzenia umożliwiające m.in. uwierzytelnienie stron.

Algorytm Diffiego-Hellmana – opis

1. Alicja i Bartek ustalają (dużą) liczbę pierwszą p oraz generator g . Te liczby mogą być znane atakującemu.
2. Dalej wszystkie operacje odbywają się w grupie „modulo p ”.
3. Alicja losuje liczbę a , a Bartek liczbę b .
4. Alicja wysyła do Bartka g^a , a Bartek do Alicji g^b .
5. Alicja oblicza $(g^b)^a$, a Bartek $(g^a)^b$.
6. Oboje obliczyli tę samą liczbę $g^{a \times b}$.
7. Atakujący, aby poznać tę liczbę, musiałby rozwiązać tzw. **problem Diffiego-Hellmana**, uznawany za obliczeniowo trudny, równie trudny jak problem logarytmu dyskretnego (ale bez dowodu :).

Wersje algorytmu Diffiego-Hellmana (1)

Wersja **anonimowa**

- ▶ Zgodna z wcześniej opisanym algorytmem
- ▶ Brak uwierzytelnienia
- ▶ Nie odporna na atak typu „człowiek w środku”

Wersja **z hasłem** (*password-authenticated*)

- ▶ Wymagana wcześniejsza znajomość tajnego hasła przez obie strony
- ▶ Pewien parametr publiczny (zwykle g) tworzony na podstawie hasła i nie przesyłany
- ▶ Mało popularny, w szczególności nie używany w TLS

Wersje algorytmu Diffiego-Hellmana (2)

Wkorzystanie kryptografii klucza publicznego

Wersja **ustalona** (*fixed*)

- ▶ Certyfikat serwera, a opcjonalnie także klienta, zawiera publiczne parametry D-H, podpisane przez CA
- ▶ Może to skutkować tym samym kluczem w kolejnych sesjach

Wersja **efemeryczna** (*ephemeral*)

- ▶ Klucz sesji zmienny
- ▶ Motywacja – aby przechwycenie klucza (innymi środkami) nie dało możliwości odszyfrowania przeszłej ani przyszłej komunikacji
- ▶ Uwierzytelnienie zapewnione poprzez podpisywanie kluczami prywatnymi i weryfikację kluczami publicznymi z certyfikatów

Wymiana klucza oparta o klucz publiczny (np. RSA)

1. Bartek zna klucz publiczny Alicji.
2. Bartek generuje losowy klucz sesji, szyfruje go kluczem publicznym Alicji i wysyła.
3. Tylko Alicja może odszyfrować klucz sesji.
4. Ten scenariusz może być wzbogacony o uwierzytelnienie Bartka (np. podpisanie komunikatu kluczem prywatnym Bartka, co Alicja zweryfikuje jego kluczem publicznym).

Historia

SSL (*Secure Socket Layer*) i **TLS** (*Transport Layer Security*) to protokoły bezpiecznej komunikacji w sieciach komputerowych.
Historia:

- ▶ SSL został opracowany przez Netscape. Głównym zastosowaniem miała być bezpieczna komunikacja przeglądarki internetowej z serwerem (HTTPS).
- ▶ 1996 – SSL 3.0, publiczny standard Netscape, stosowany do dzisiaj.
- ▶ 1999 – TLS 1.0, oparty o SSL 3.0 standard IETF (RFC 2246).
- ▶ 2006 – TLS 1.1 (RFC 4346), obecnie obowiązująca wersja.
- ▶ Trwa opracowywanie TLS 1.2.

Architektura i zastosowania

- ▶ Formalnie protokół znajduje się w warstwie aplikacji (najwyższej) modelu TCP/IP oraz w warstwie prezentacji (6/7) modelu OSI.
- ▶ Protokół działa nad TCP (lub potencjalnie innym „pewnym” protokołem warstwy transportowej) a pod protokołem aplikacji (np. HTTP).
- ▶ Implementacja SSL/TLS może być częścią aplikacji użytkownika (inaczej niż IPsec).
- ▶ Możliwe jest wykorzystanie SSL/TLS w protokołach innych niż HTTP (np. Telnet, SMTP, FTP).
- ▶ Do zastosowań należą także:
  - ▶ tunelowanie dowolnej komunikacji opartej o TCP,
  - ▶ budowa VPN (nie ma takich problemów z firewallami i NAT jak przy IPsec); przykładowa implementacja: OpenVPN.

Z punktu widzenia programisty

- ▶ Biblioteki do obsługi SSL i TLS ogólnie dostępne (np. OpenSSL)
- ▶ Abstrakcja „bezpiecznych gniazd”
  - ▶ wewnątrz gniazda TCP (lub teoretycznie inne) otoczone warstwą bezpieczeństwa
  - ▶ z zewnątrz dostępne poprzez „zwykły” interfejs gniazd
- ▶ Możliwość zastosowania istniejącego kodu operującego na „zwykłych” gniazdach do gniazd bezpiecznych
- ▶ Plus oczywiście konfiguracja parametrów bezpieczeństwa, ale zwykle wystarczy podczas tworzenia

Dostępne metody wymiany klucza

- ▶ Wykorzystanie kryptografii klucza publicznego (RSA lub DSA). Wymaga podania certyfikatu.
- ▶ Kilka postaci algorytmu Diffiego-Hellmana:
  - ▶ ustalony,
  - ▶ efemeryczny,
  - ▶ anonimowy (bez uwierzytelniania, tylko szyfrowanie).
- ▶ Fortezza:
  - ▶ system oparty o karty chipowe,
  - ▶ stosowany m.in. w instytucjach rządowych USA,
  - ▶ wycofany w wersji TLS 1.0.

Dostępne algorytmy kryptograficzne

- ▶ Szyfrowanie: RC2, RC4, DES, 3DES, DES40, IDEA, Camellia.
- ▶ Hasz: MD2, MD4, MD5, SHA-1.

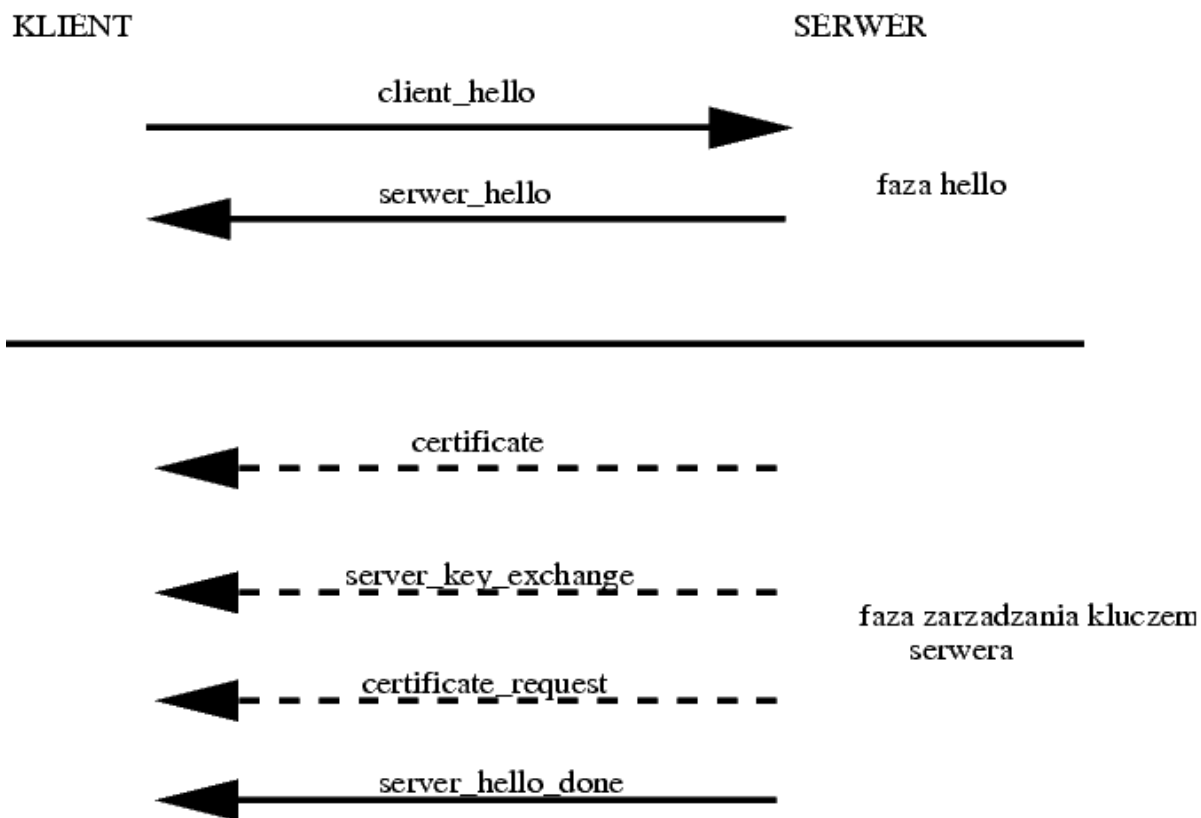
Podprotokoły SSL

- ▶ **Record Protocol** – przesyłanie danych w rekordach. Rekord posiada identyfikator typu zawartości. Rekord może być skompresowany, zaszyfrowany, opatrzony kodem MAC.
- ▶ **Handshake Protocol** – inicjalizacja, negocjacja kluczy i transformacji kryptograficznych.
- ▶ **Change Cipher Spec** – zmiana ustalonych parametrów kryptograficznych.
- ▶ **Alert Protocol** – protokół powiadamiania o błędach.

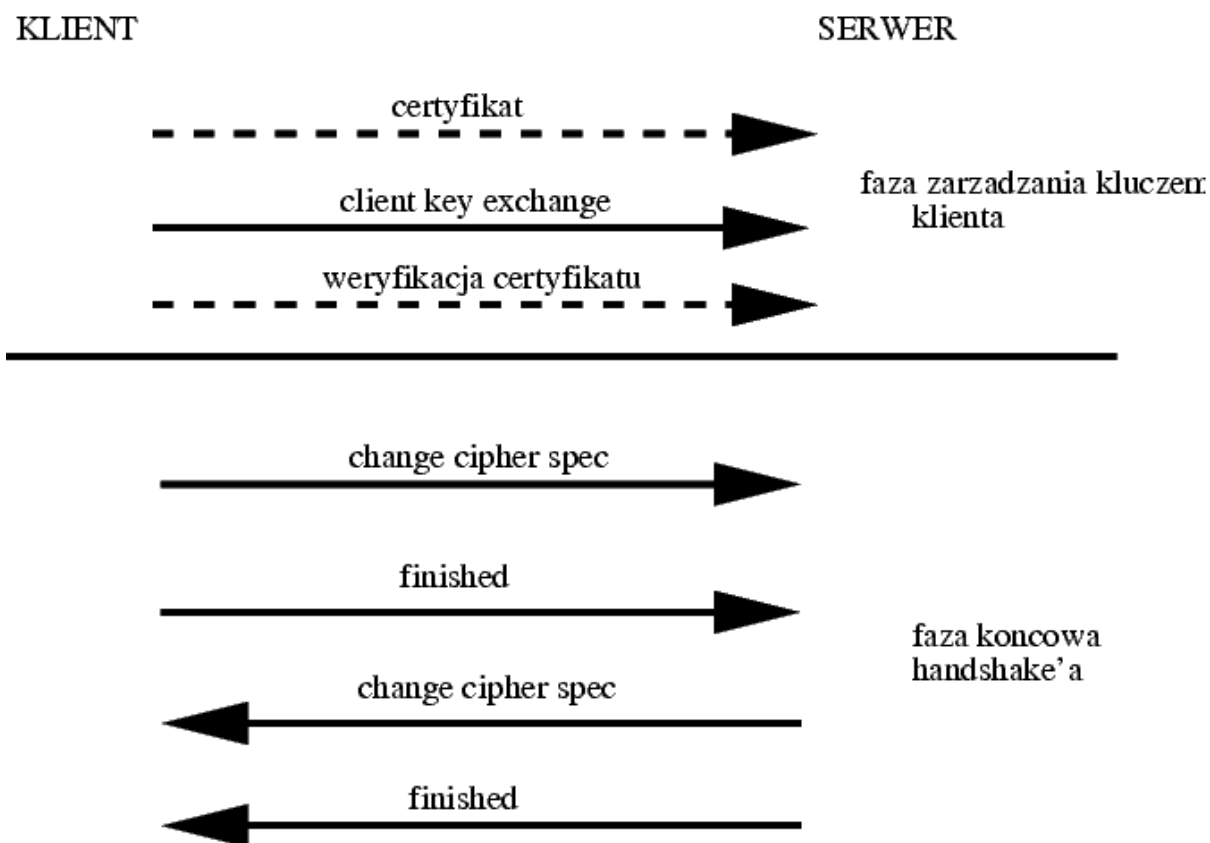
Rzut oka na działanie SSL

- ▶ Serwer czeka na porcie TCP 443.
- ▶ Klient łączy się z gniazdem TCP i wiadomością `ClientHello` rozpoczyna fazę Handshake (szczegóły dalej).
- ▶ Także wiadomości protokołu Handshake wymieniane są zgodnie z Record Protocol (w rekordach z typem zawartości 22).
- ▶ Faza Handshake kończy się ustaleniem parametrów protokołem Change Cipher Spec.
- ▶ Dalej protokołem Record wymieniane są zaszyfrowane komunikaty wyższej warstwy.
- ▶ W razie potrzeby może nastąpić wymiana wiadomości Change Cipher Spec lub Alert.

Handshake protocol – schemat

Handshake protocol – schemat (2)

Zawartość `ClientHello`

- ▶ Wersja SSL (najwyższa jaką obsługuje).
- ▶ Wartość losowa (pieczętka czasowa + 28 losowych bitów).
- ▶ Identyfikator sesji (0 – rozpoczęcie nowej sesji).
- ▶ Zestaw szyfrów (rodzaj i parametry algorytmu, klucz sesji) i metod wymiany klucza.
- ▶ Lista dostępnych metod kompresji.

Zawartość `ServerHello`

Ten sam zestaw danych co w `ClientHello`, z tym że:

- ▶ Wartości losowe są niezależnie generowane przez klienta i serwer
- ▶ Jeśli klient zażądał nowej sesji (0), serwer generuje i podaje nowy identyfikator sesji
- ▶ Zestaw szyfrów i metod kompresji: klient proponuje, serwer wybiera
- ▶ Zazwyczaj przesyłany certyfikat serwera

Komunikat `server_key_exchange`

- ▶ Komunikat serwera w obranym algorytmie wymiany klucza. Może nie być potrzebny, gdy wystarcza certyfikat.

Komunikat `certificate_request`

- ▶ Serwer może zażądać certyfikatu od klienta.
- ▶ Żądanie może zawierać:
  - ▶ typ certyfikatu (RSA, DSS, rozmaite wersje DH),
  - ▶ listę CA akceptowanych przez serwer.

Komunikat `server_done`

- ▶ Oznacza, że serwer wysłał wszystkie informacje i żądania.
- ▶ Klient może teraz:
  - ▶ zweryfikować certyfikat serwera,
  - ▶ jeśli serwer tego zażądał – wysłać własny certyfikat lub wiadomość `no_certificate alert`.
  - ▶ wysłać swoją wiadomość `client_key_exchange`.

Komunikat `client_key_exchange`

- ▶ W zależności od wybranego sposobu wymiany klucza sekret zaszyfrowany kluczem publicznym serwera lub druga wiadomość w algorytmie DH.

Faza końcowa

- ▶ Klient wysyła `change_cipher_spec`.
- ▶ „Od tej pory będę korzystał z wynegocjowanych parametrów i klucza”.
- ▶ Klient wysyła `finished` podpisany przy pomocy wynegocjowanych kluczy.
- ▶ Serwer odpowiada w taki sam sposób.

Zmiany w TLS w stosunku do SSL 3.0

- ▶ Zrezygnowano z wymiany klucza Fortezza.
- ▶ Wykorzystuje się HMAC (konstrukcja tworząca bezpiecznego MAC-a z bezpiecznej funkcji haszującej) opartego o MD5/SHA-1.
- ▶ TLS umożliwia stosowanie trybu wstecznej kompatybilności z SSL 3.0, poza szczególnymi przypadkami, gdy druga strona jest bardzo ograniczona (np. umie używać tylko Fortezzy).

Idea instytucji uwierzytelniających (CA)

- ▶ Kryptografia klucza publicznego oparta o zaufanie do klucza publicznego
- ▶ PKI (*Public Key Infrastructure*) to zestandaryzowana idea zapewniania zaufania do certyfikatów w oparciu o dziedziczenie zaufania w strukturze drzewiatej
- ▶ CA (*certificate authority*) to instytucja obdarzona „autorytetem”, posiadająca własny certyfikat
- ▶ CA podpisuje certyfikaty CA niższego rzędu
- ▶ CA podpisuje certyfikaty stron
- ▶ Strona A może mieć zaufanie do strony B, jeśli tylko ma zaufanie do CA znajdującego się wśród przodków B w drzewie certyfikatów

Podstawowe operacje w PKI

- ▶ Rejestracja – użytkownik wnioskuje o certyfikat
- ▶ Certyfikacja – wydanie certyfikatu
  - ▶ Generowanie pary kluczy zwykle po stronie użytkownika, CA umieszcza klucz publiczny w certyfikacie i podpisuje
- ▶ Odnawianie certyfikatów – ponad pierwotnie ustalony termin ważności
- ▶ Unieważnianie certyfikatów – listy CRL (*Certificate Revocation List*)
- ▶ Wzajemna certyfikacja – różne CA uwierzytleniają się nawzajem aby zwiększyć poziom zaufania do siebie

Sprawdzanie wiarygodności serwerów

- ▶ Certyfikaty serwera podpisane przez CA znane przeglądarce:
  - ▶ przeglądarka weryfikuje certyfikat korzystając z klucza publicznego CA
- ▶ Certyfikaty podpisane przez serwer:
  - ▶ przeglądarka pyta użytkownika czy wierzyć certyfikatowi

Zaufanie do certyfikatów

- ▶ Serwera:
  - ▶ publicznie dostępne serwery powinny posiadać certyfikaty podpisane przez niezależne instytucje, aby zapewnić że są tymi, za kogo się podają,
  - ▶ samocertyfikacja (firma podpisuje certyfikaty swoim serwerom) powinna wystarczyć pracownikom firmy.
- ▶ Klienta:
  - ▶ szyfrowanie i uwierzytelnianie serwera nie ogranicza użytkownikom dostępu do serwera; czasem może więc być potrzebne uwierzytelnianie klientów,
  - ▶ dostępne w SSL/TLS, ale rzadko wykorzystywane.

Zawartość certyfikatu

- ▶ SSL/TLS używa certyfikatów X.509 (w wersji TLS 1.2 planowana także obsługa certyfikatów PGP)
- ▶ Certyfikat może zawierać m.in.:
  - ▶ nazwę (domenową) strony
  - ▶ nazwa Instytucji Autoryzującej (CA)
  - ▶ klucz publiczny strony
  - ▶ rodzaj (algorytm i parametry) klucza publicznego
  - ▶ datę ważności
  - ▶ parametry algorytmów kryptograficznych użytych do podpisu
  - ▶ podpis CA całego certyfikatu

Certyfikaty użytkowników czy hasła?

- ▶ Zalety certyfikatów:
  - ▶ certyfikaty można bezpiecznie wysyłać przez sieć (hasel nie, przynajmniej niezaszyfrowanych),
  - ▶ certyfikatów nie trzeba pamiętać w głowie :),
  - ▶ są silniejszą (kryptograficznie) metodą uwierzytelnienia.
- ▶ Wady certyfikatów:
  - ▶ plik z certyfikatem można zgubić, uszkodzić,
  - ▶ pliki z certyfikatem są przypisane do komputera (nazwa hosta),
  - ▶ przydatne są hasła do certyfikatów – ale wtedy trzeba je pamiętać jak zwykle hasła.